

יוסף נתן לבנימין אחיו "חמש ידות" כנגד ה' פעמים "יד" שנזכרו בנס חנוכה!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

הנס בניצחון החשמונאים שטיהרו את ההיכל, כמו שאנו אומרים בנוסח על הנסים: "ואחר כך באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך, וטיהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך", תיקנו בזה חלקו של בנימין, על כן חודש כסלו שבו נעשה הנס בבית המקדש הוא כנגד בנימין שהבית המקדש הוא בחלקו.

מענה יאיר עינינו וישמח לבנו להבין, מה שעשה יוסף סעודת חנוכה לכל אחיו השבטים שמהם יצאו כל ישראל, ובשעת הסעודה נתן לבנימין "חמש ידות" כנגד ניצחון המלחמה בחנוכה, על פי מה שכתב הרמב"ן (בראשית יב ו), כי לפני כל נס צריך לעשות פועל דמיון למטה כדי לעורר הנס מלמעלה, על כן נתחכם יוסף לעשות פועל דמיון לכל ישראל, שכאשר יהיו בגלות יון שטימאו את ההיכל שהיה בחלקו של בנימין, ינצחו החשמונאים את היוונים בחמש ידות ויטהרו את ההיכל.

היוצא לנו מכל זה, כי מה שנתן יוסף לבנימין "חמש ידות", היה כנגד נס חנוכה שהיה בחודשו של בנימין וטיהרו את ההיכל בחלקו של בנימין, ומה שנתן לו "חמש חליפות שמלות", הוא כנגד נס פורים שהיה על ידי מרדכי מזרעו של בנימין. אלא שעתה מוטלת עלינו חובת הביאור, כי אם היה בכוחו של יוסף להעניק לבנימין מתנות כנגד חנוכה ופורים, הרי ברור שגם לו יש קשר עם חנוכה ופורים, כי אין אדם מסוגל לתת מתנות שאין לו, ולפי זה צריך ביאור מהו הקשר בין יוסף לחנוכה ופורים.

חנוכה ופורים בזכות יוסף

והנה על הקשר הנפלא בין יוסף לחנוכה, יש ללמוד מדברי ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן רב) שהארכנו בו במאמר על השבוע שעבר, כי יוסף בגימטריא קני' כמספר ראש קליפת יון אנטיוכ'ס וכמספר מל"ך יו"ן, ומזה למד הרה"ק מראפשיץ ז"ע ב"זרע קודש" (חנוכה ליל ה), כי יוסף הצדיק בקדושתו מבטל קליפת יון, ובלשון קדשו: "והנה קליפת מלכות יון היתה בקליפה נגד מדת יוסף, כמו שכתב בספר מגלה עמוקות שמלך יון גימטריא יוסף". הרי לנו קשר ברור בין יוסף שהכניע קליפת יון לחנוכה.

אלא שעדיין נשאר לנו להבין הקשר בין יוסף לפורים, ונראה לבאר הקשר על פי מה שמצינו כי גזירת המן היתה בגלל חטא מכירת יוסף, כמבואר במדרש (אסתר רבה ז כ):

"אמר להם [הקב"ה] לשבטים, אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה, [שנאמר (בראשית לז כה) וישבו לאכול לחם], כך אני אעשה לכם, הדא הוא דכתיב (אסתר ג טו) והמלך והמן ישבו לשתות... אמר רבי יששכר דכפר מנדי, ומה אם מי שמחל ואמר (בראשית מה ח) לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וגו', ראה עד היכן היא מתוקנת, שהרי עד ימי מרדכי אותו עונש של מכירת יוסף קיים, מי שאינו מוחל על אחת כמה וכמה."

וכתב על זה הגה"ק החיד"א ב"אהבת דוד" (דרשה י' לשבת זכור ד"ה ומתוך האמור), כי מטעם זה הקדים הקב"ה רפואה למכה לסבב

הקשר הנפלא בין בנימין לנס חנוכה

אמנם לפי זה ראוי להתבונן, בשלמא מה שנתן יוסף לבנימין "חמש חליפות שמלות" כנגד נס פורים, מבואר היטב הטעם שהרי יש לבנימין קשר עם נס פורים, כי עיקר הצלת ישראל בנס פורים היה על ידי מרדכי הצדיק "איש ימיני" שיצא משבט בנימין, אולם מה ראה יוסף לתת לבנימין "חמש ידות" כנגד נס חנוכה, איזה קשר יש לבנימין עם נס חנוכה יותר משאר השבטים.

הן אמת כי לפי שיטת האריז"ל ש"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב השבטים לפי סדר הדגלים, יוצא כי החודש התשיעי כסליו הוא כנגד שבטו של בנימין, כמו שכתב ה"בני יששכר" (כסלו-טבת מאמר ב אות ב), וכן כתב ב"פרי צדיק" (לראש חודש כסלו אות ב): "והאריז"ל חשב י"ב החדשים כנגד י"ב השבטים כסדר הדגלים ונמצא חודש כסלו נגד בנימין", אולם הא גופא צריך ביאור מה ענין חודש כסלו לבנימין.

והנה מצינו ביאור על כך ב"זרע קודש" (לר"ח כסלו) וזה לשון קדשו: "חודש כסלו הוא חודש ט', נגדו הקריב שבט בנימין ביום ט' דניסן בחנוכת המשכן... דכתיב ביה (דברים לג יב) ידיד ה' ישכון לבטח חופף עליו כל היום, שדרשו ז"ל על בנין בית המקדש בחלקו, וכן בכסליו היתה חנוכת המזבח, וכל כלי המקדש ונעשה נס בשמן בבית המקדש".

ונראה להרחיב בביאור דבריו הקדושים, על פי מה ששינוי בגמרא (יומא יב): "תניא מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות, ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל ובית קדשי הקדשים". והנה מבואר בגמרא (שבת כא:): "שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל".

נמצא לפי זה כי היוונים שטימאו את ההיכל פגמו בזה בחלקו של בנימין, וכשנעשה

ונראה לבאר הענין על פי מה שגילו חכמינו ז"ל, הטעם שיוסף נתן לבנימין חמש חליפות שמלות בגמרא (מגילה טז): "לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות... רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו, שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר (אסתר ח טו) ומרדכי יצא [מלפני המלך] בלבוש מלכות תכלת וגו'". פירוש בחמשה לבושי מלכות: "תכלת, וחור, ועטרת זהב גדולה, ותכריך בוץ, וארגמן".

ולכאורה קשה הלא יוסף כבר נתן לבנימין "חמש ידות" בסעודה שהכין לפני שנתגלה לאחיו, מדוע אם כן נתן לו שנית חמש חליפות שמלות. אך לפי דברי ה"קדושת לוי" ה"עבודת ישראל" וה"תפארת שלמה" מתבאר הענין היטב, כי מה שנתן לו תחילה "חמש ידות" היה כנגד ניצחון המלחמה בחנוכה, לכן שאלו בגמרא מדוע נתן לו אחר כך שוב "חמש חליפות שמלות", ועל זה תירצו כי בפעם השניה רמז לו על נס פורים על ידי מרדכי משבט בנימין שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות.

יומתק להבין מה שבחרו חכמינו ז"ל לפרש הנתניה השנית על פורים, ולפי זה הנתניה הראשונה היתה כנגד נס חנוכה, ולא פירשו להיפך שהנתניה הראשונה היתה כנגד פורים והנתניה השנית כנגד חנוכה, כי הנתניה הראשונה היתה בסעודת חנוכה שהכין יוסף לאחיו, כנרמז בכתוב: "וטבוח טבח והכין" - ח' והכין אותיות חנוכה, לכן מתאים לפרש החמש ידות כנגד נס חנוכה.

זאת ועוד, כי לשון הכתוב שנתן לבנימין "חמש ידות", מתאים לניצחון המלחמה בחנוכה שהיה בבחינת "חמש ידות" - "גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך", ואילו לשון הכתוב שנתן לבנימין "חמש חליפות שמלות", מתאים יותר לפורים שמרדכי יצא בחמשה לבושי מלכות.

ברוב השנים חל שבת חנוכה בפרשת מקץ, כמו שכתב ב"שלטי הגבורים" על הגהות שנמצאו במרדכי (שבת סוף פרק במה מדליקין בדפי המרדכי דף עט):

"ברוב השנים חנוכה חל בפרשת מקץ, וסימנך (בראשית מא א) מקץ שנת"ם, ונטיקון ש'מאל נ'ר ת'דליק י'מין מ'זוזה... ואני יום טוב הכותב קבלתי סימן אחר בפרשת ויהי מקץ (שם מג טז) וטבוח טבח והכין, ה' מטבח, והתיבה מן והכין, הן אותיות חנוכה, וסמך לסעודות שעושים בחנוכה, ואותיות וטב"ח טב"ח בגימטריא מ"ד כמו הנרות".

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב לקשר שבת חנוכה עם פרשת מקץ, על פי מה שמצינו בפרשתנו אחרי שהביאו השבטים אתם את בנימין למצרים, צוה יוסף לאשר על ביתו להכין לפניו סעודה, ובשעת הסעודה (שם מג לד): "וישא משאת מאת פניו אליהם, ותרב משאת בנימין ממשאת כולם חמש ידות".

מצינו על כך חידוש נפלא במשנתם הטהורה של המאורות הגדולים, רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ב"קדושת לוי" (פירושי אגדות ד"ה ותרב), רבי ישראל המגיד הקדוש מקוזניץ זי"ע ב"עבודת ישראל" זי"ע (פרשת מקץ ד"ה וישא), וכן כתב ב"תפארת שלמה" (חנוכה ד"ה ותרב), כי יוסף שנתן לבנימין: "חמש ידות", נתכוון בכך על ניצחון המלחמה בחנוכה שהיו בו "חמש ידות" כנזכר בנוסח על הנסים: (א) "מסרת גבורים ביד חלשים", (ב) "ורבים ביד מעטים", (ג) "וטמאים ביד טהורים", (ד) "ורשעים ביד צדיקים", (ה) "וזדים ביד עוסקי תורתך".

ויש להוסיף תבלין על פי מה שכתוב בהכנה לסעודה זו (בראשית מג טז): "וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו, הבא את האנשים הבייתה וטבוח טבח והכין כי אתי יאכלו האנשים בצהרים". וכבר למדנו מדברי "שלטי הגבורים" כי יוסף הצדיק נתכוון להכין בכך סעודה לחנוכה, ונרמז בתבואת "טבח והכין" - ח' של טב"ח עם והכין הן אותיות חנוכה, אם כן נפלא מה שנתן לבנימין בסעודה זו "חמש ידות", כנגד נס ניצחון המלחמה בחנוכה שהיו בבחינת "חמש ידות".

"חמש חליפות שמלות" כנגד נס פורים

ועתה בא וראה כי על פי דבריהם הקדושים, יפתח לנו פתח להבין מעשיו הנשגבים של יוסף הצדיק, שבחר לתת לבנימין פעמיים חמש מתנות, פעם ראשונה בפרשתנו בסעודה שהכין יוסף לכל אחיו כאשר עדיין לא הכירו אותו, שעל זה כתוב: "ותרב משאת בנימין ממשאת כולם חמש ידות", ופעם שניה בפרשת ויגש אחרי שנתגלה לאחיו כתוב (בראשית מה כב): "לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות". וצריך להבין מה ראה על ככה לתת לבנימין חמש מתנות שתי פעמים.

נס פורים על ידי מרדכי ואסתר, שהיו משבט בנימין שלא היה לו שום חלק במכירת יוסף. אמנם כאשר נתבונן נראה שיש כאן פליאה גדולה, שהרי לפי המבואר במדרש שגזירת המן היתה בגלל חטא מכירת יוסף, הלא ברור שהגזירה היתה בעיקר בגלל שאר השבטים שכן נטלו חלק במכירת יוסף.

ולפי זה צריך לומר כי מה שנגזרה הגזירה גם על השבטים של ראובן יוסף ובנימין שלא נטלו חלק במכירתו, הוא מצד דין ערבות כמבואר בגמרא (שבועות לט.) על הפסוק (ויקרא כו לז): **"וכשלו איש באחיו - איש בעון אחיו, מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה"**. אם כן הן אמת שמרדכי ואסתר היו משבט בנימין שלא חטאו במכירת יוסף, אולם עדיין צריך ביאור איך ניצלו כל ישראל שהיו מכל השבטים שחטאו במכירת יוסף מגזירת המן.

חטא מכירת יוסף נתעורר על ידי הפירוד

ויש לומר בזה רעיון נכבד על פי מה שהקשה החיד"א בפירושו "ברית עולם" על ספר חסידים (סימן יא), מאחר שיוסף כבר מחל לאחיו על המכירה כמבואר במדרש הנזכר, מדוע אם כן נענשו בגזירת המן על מכירת יוסף. ונראה ליישב על פי מה שמצינו במדרש משלי (פרק א ד"ה כל הון): **"אמרו רבי יהושע בן לוי, לא נמשכו עשרה הרוגי מלכות אלא בחטא מכירתו של יוסף. רבי אבין אומר, בכל דור עדיין החטא קיים"**.

וביאר ב"משך חכמה" פרשת אחרי (ויקרא טז ל), כי כאשר ישראל חוטאים בדברים שבין אדם לחבירו, שאין ביניהם אחדות כי אם פירוד ומריבות, כי אז מתעורר חטא מכירת יוסף שהיה בבחינת פירוד בין האחים, כמבואר בגמרא (ברכות ז.) כי מה שכתוב (שמות לד ז): **"פוקד עון אבות על בנים"**, הוא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם.

נקדים עוד מה שכתב ב"מנות הלוי" על המגילה הביאו בשו"ת חתם סופר (או"ח ריש סימן קצו), הטעם שתקנו בפורים מצות: **"משלוח מנות איש לרעהו"**, על פי מה שפירש הפסוק במגילה (אסתר ג ח): **"ויאמרו המן למלך אחשוורוש, ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך"**, כי המן הרשע נתכוון לקטרג בזה על ישראל שאין ביניהם אחדות.

וזהו שאמר: **"ישנו עם אחד"**, עם שצריך להיות באחדות, אולם: **"מפוזר ומפורד"**, שיש ביניהם פירוד ומחלוקת. לכן כדי לתקן פגם זה (שם ד טו): **"ותאמרו אסתר להשיב אל מרדכי לך כנוס את כל היהודים"**, שיתאחדו להיות כאיש אחד בלב אחד, ולכן תקנו מצות **"משלוח מנות איש לרעהו"**, כדי להרבות האחדות ולתקן הפירוד והמחלוקות.

מעתה נראה כי הן אמת שיוסף מחל לשבטים על חטא מכירת יוסף, אולם מחילה זו יש בה תועלת רק אם למדו ישראל לקח שלא לחזור ולעורר שנאת אחים, אבל בימי אחשוורוש שהיה פירוד בין ישראל בבחינת: **"מפוזר ומפורד"**, לכן נתעורר חטא מכירת יוסף שהיה ענין של פירוד.

לכן כדי לתקן ענין זה הקדים הקב"ה רפואה למכה, למנות עליהם מנהיגים מרדכי ואסתר שהיו משבט בנימין שלא חטא במכירת יוסף, ומחמת שלא חטאו היו בכוחם להשפיע על ישראל שיתאחדו יחד, כמו שאמרה אסתר למרדכי: **"לך כנוס את כל היהודים"**, ועל ידי זה שוב חלה עליהם המחילה שמחל יוסף לאחיו על מכירתו. הנה כי כן מבואר היטב הקשר שיש ליוסף עם נס פורים, שהרי רק בזכות המחילה שמחל יוסף לאחיו זכו להינצל מגזירת המן.

חנוכה ופורים בזכות שני בניה של רחל

נמצינו למדים מכל זה יסוד חדש, כי חנוכה ופורים הם בזכות יוסף ובנימין שני בניה של רחל, שהרי מטעם זה היה בכוחו של יוסף לתת לבנימין **"חמש ידות"** כנגד חנוכה **"חמש חליפות שמלות"** כנגד פורים, ומאחר שידענו כלל גדול שאין שום דבר במקרה, ראוי לנו להתבונן מדוע סיבב הקב"ה שחנוכה ופורים יהיו דוקא בזכות שני בניה של רחל יוסף ובנימין.

ונראה לבאר הענין בזה, על פי מה שמצינו יסוד גדול ב"פרי צדיק" (חנוכה אותיות א-ג), כי מה שתקנו לומר בנוסח על הנסים: **"כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך"**, הכוונה שביקשו להשכיח מישראל

עכו"ם ואפילו הכי נעשה נס". וכוונתו על מה שכתב ב"חידושי חתם סופר" (שבת כא: ד"ה מצאו פך אחד), וסיים שם: **"ומזה הראו להם מן השמים הסכמה על גדרי חכמינו ז"ל ונתחזק הדת ותורה שבעל פה"**.

והנה ידוע יסוד גדול כי בפורים קיימו וקבלו ישראל עליהם תורה שבעל פה, כמו ששינו בגמרא (שבת פח.): **"ויתיצבו בתחנית ההר, אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם.... אמר רבא, אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר"**.

ותמהו התוספות (ד"ה כפה) מדוע היה צורך לכפות עליהם קבלת התורה, הלא כבר קבלו את התורה מרצונם הטוב כשהקדימו נעשה לנשמע, ומצינו על כך תירוץ במדרש

קדושת לוי ועבודת ישראל: יוסף נתן לבנימין "חמש ידות" כנגד

נס חנוכה: "גבורים 'ביד' חלשים, רבים 'ביד' מעטים, טמאים 'ביד'

טהורים, רשעים 'ביד' צדיקים, זדים 'ביד' עוסקי תורתך"

היוונים נכנסו להיכל שהוא בחלקו של בנימין,

לכן נעשה הנס בחודש כסליו שהוא חודשו של בנימין

מגן אברהם: "כשם שבחג השבועות הוא זמן קבלת תורה שבכתב,

כמו כן בחנוכה הוא זמן קבלת תורה שבעל פה"

יוסף נתן לבנימין "חמש ידות" כנגד חנוכה

"חמש חליפות שמלות" כנגד פורים כי חנוכה ופורים הם בזכותם

מאור עינים: יעקב נשא את לאה ורחל,

כי לאה היא תורה שבכתב ורחל היא תורה שבעל פה

כל המועדים בתורה שבכתב ניתנו על ידי משה רבינו

שהיה משבט לוי מבניה של לאה תורה שבכתב

חנוכה ופורים שנתגלו בתורה שבעל פה,

ניתנו לישראל בזכות יוסף ובנימין בניה של רחל תורה שבעל פה

רחל אמנו המשיכה בתפלתה את הגאולה העתידה,

שתבוא בזכות העסק בתורה שבעל פה שהיא רחל

תנחומא (פרשת נח סימן ג), שלא קיבלו עליהם מרצון רק תורה שבכתב שאין בה יגיעה וצער, אבל תורה שבעל פה שיש בה יגיעה וצער לא רצו לקבל, ועל כך כפה עליהם הקב"ה את הר שיקבלו גם תורה שבעל פה.

נמצינו למדים מכל זה, כי חנוכה ופורים הוא הזמן של קבלת תורה שבעל פה. נפלא להבין בזה מדוע כל המועדים נתגלו בתורה שבכתב, ואילו שני המועדים חנוכה ופורים נקבעו ונתגלו רק על ידי חכמי התורה שבעל פה, כי עצם המהות של חנוכה ופורים הוא תורה שבעל פה שקיבלו ישראל בפורים ונתחזקה בחנוכה, על כן לא נתגלו לישראל רק על ידי חכמי התורה שבעל פה.

לאה תורה שבכתב רחל תורה שבעל פה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שסיבב הקב"ה, כי נס חנוכה ופורים יהיו בזכות שני בניה של רחל יוסף ובנימין, על פי מה שכתב ב"מאור עינים" (פרשת ויצא דף צג טור א): **"וענין שנשא לאה ורחל שהן סוד תורה שבכתב**

ותורה שבעל פה". וכן כתב עוד (שם דף צו טור ב): **"ונשלם סוד תורה שבכתב ושבעל פה, שהן סוד לאה סוד תורה שבכתב, וסוד רחל תורה שבעל פה"**. וכן כתב ב"לקוטי תורה" לבעל התניא (ריש פרשת מצורע): **"כי לאה היא אותיות המחשבה והיא בחינת תורה שבכתב... ורחל היא אותיות הדיבור תורה שבעל פה"**.

יומתק להבין בזה מקרא שכתוב (בראשית כט כו): **"ויאמר לבן לא יעשה כן במקומונו לתת הצעירה לפני הבכירה"**, על פי המבואר בכתבי רבינו האריז"ל (ע"ח שער ו פ"א), כי מה שכתב בפרשה זו **"לבן" יש בו רמז על לובן העליון** הוא הקב"ה, ומצינו מקור לכך במדרש (ב"ר ע י) על הפסוק (בראשית כט ה): **"הידעתם את לבן בן נחור - הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עונותיכם כשלג"**.

הנה כי כן זהו רמז הכתוב: **"ויאמר לבן"**, הוא הקב"ה לובן העליון, אשר סיבב שיקח יעקב את לאה לפני רחל, **"לא יעשה כן במקומונו לתת הצעירה לפני הבכירה"**, כי אין לעסוק בתורה שבעל פה לפני תורה שבכתב, שהרי התורה שבעל פה היא פירוש על התורה שבכתב. וזהו הענין שמסרה רחל שהיא תורה שבעל פה את הסימנים ללאה שהיא תורה שבכתב, כי תכלית התורה שבעל פה היא לסייע לבאר כל הענינים בתורה שבכתב.

מעתה ירווח לנו להבין מה מאד עמקו מחשבות הקב"ה, שכל המועדים שבתורה שבכתב נתגלו על ידי משה רבינו נותן התורה, שהיה מבניה של לאה שהיא בבחינת תורה שבכתב, ואילו חנוכה ופורים שקבעו חכמים בתורה שבעל פה, נתגלו דוקא בזכות יוסף ובנימין שני בניה של רחל שהיא תורה שבעל פה.

ועתה בא וראה כי על פי האמור יאיר לנו להבין מה שאמרה רחל אמנו ליעקב אבינו (בראשית ל א): **"הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**. ולכאורה יפלא מה ראתה לדבר דברים כל כך חריפים: **"ואם אין מתה אנכי"**. אך לפי האמור נראה שטמנה בדבריה ענין נשגב: **"הבה לי בנים"** – שני בנים יוסף ובנימין אשר בזכותם יתגלו לישראל חנוכה ופורים שבהם קיבלו תורה שבעל פה.

"ואם אין מתה אנכי", נתכוונה בזה לשני פירושים: א) אם לא אזכה לשני בנים שבזכותם יהיו לישראל חנוכה פורים, הרי לא יקבלו ישראל תורה שבעל פה, ואז הרי **"מתה אנכי"**, דהיינו בחינתי תורה שבעל פה היא בבחינת מיתה שלא יקבלו אותה, ב) הלא במתן תורה אמר הקב"ה לישראל שאם לא יקבלו תורה שבעל פה: **"שם תהא קבורתכם"**, נמצא כי אם לא אזכה לשני בנים מתה אנכי.

ויש לומר כי מטעם זה זכתה דוקא רחל להתפלל ולהמשיך הישועה של הגאולה העתידה כמו שכתוב (ירמיה לא יד): **"כה אמר ה', קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם"**.

על פי הידוע כי הגאולה העתידה תלויה בזכות העסק בתורה שבעל פה, כמבואר במדרש (ויק"ר ז ג): **"אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות"**. והוסיף על כך הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רמז נפלא בדברי הנביא (ישעיה א כז): **ציו"ן במשפ"ט תפד"ה בגימטריא תלמו"ד ירושלמי"**, ושב"ה **בצדק"ה** בגימטריא **תלמו"ד** **בבלי"**, על כן דוקא רחל שהיא כנגד תורה שבעל פה זכתה להמשיך את הישועה של הגאולה העתידה במהרה בימינו אמן.